

Европейски съд по правата на човека

Бургхарц срещу Швейцария (Burghartz v. Switzerland)

Жалба № 16213/90

Решение от 22 февруари 1994 г.

(резюме)*

Чл. 14: забрана за дискриминация, във връзка с **чл. 8:** право на зачитане на личния и семеен живот

Като средство за лична идентификация и за свързване с дадено семейство, името касае и личния, и семейния живот на индивида. Обстоятелството, че обществото и държавата имат интерес от регламентиране на употребата на имената, не изключва това, тъй като тези публичноправни аспекти са съвместими с личния живот, възприеман като обхващащ до известна степен правото да се установяват и развиват отношения с други човешки същества в професионален или друг план.

Трябва да се посочат много убедителни причини, за да може едно различно третиране, дължащо се само на разликата в пола, да се приеме за съвместимо с Конвенцията.

Факти по делото

Жалбоподателите са швейцарски граждани, живеещи в Базел от 1975 г., като г-жа Бургхарц имала и германско гражданство През 1984 г. те сключили брак в Германия и, съгласно германското право, избрали за свое фамилно име това на съпругата – Бургхарц, като съпругът се възползвал от правото си да постави собственото си фамилно име пред общото и по този начин фамилията му да бъде Шнайдер Бургхарц. Тъй като швейцарските власти записали Шнайдер като фамилно име за двамата, семейството подало молба до компетентните органи то да бъде заменено с Бургхарц, а за съпруга – с Шнайдер Бургхарц. Молбата им била отхвърлена с аргументите, че те не са изтъкнали никакви сериозни неудобства, които им причинява използването на фамилията Шнайдер, че изменението на Гражданския кодекс, на което се позовават и според което съпрузите могат при доказан законен интерес да приемат като фамилно име фамилното име на жената, не се прилага по отношение на сключени преди него бракове, както и че съгласно приложимия нов текст, само съпругата, а не и съпругът, може да прибави фамилното име на съпруга си към своето. Федералният съд, пред който те обжалвали, уважил жалбата частично. Той приел, че възможността за приемане името на съпругата като фамилно име на семейството не се отнася за вече сключени бракове, но че

---

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

в случая са налице условията, които позволяват промяна на името при наличие на основателна причина, т.е. семейството може да ползва фамилното име Бургхарц. Отхвърлено било искането на г-н Бургхарц да носи името Шнайдер Бургхарц, защото ГК позволявал само на съпругата да запази моминското си име пред това на съпруга си. Федералният съд изтъквал, че законодателят, в стремежа си да запази семейството и да съхрани традицията, никога не се е съгласявал да предостави пълно равенство между съпрузите при избора на фамилно име и поради това с промените на ГК от 1984 г. съзнателно е гарантирал само на съпругите правото да прибавят собственото си фамилно име към семейното, което по принцип е това на съпруга. По тази причина правилото не можело да се приложи по аналогия по отношение на съпруга в едно семейство, което носи фамилното име на съпругата. От друга страна, нямало пречка г-н Бургхарц да ползва двете имена, свързани с тире, или дори неофициално да поставя своето фамилно име пред това на съпругата си. По обичай, признат от съдебната практика, съпружеските двойки можели да поставят моминското име на съпругата след това на съпруга, разделяйки двете с тире. Това двойно име обаче не се признавало официално за семейно фамилно име.

Резюме на решението на Европейския съд

Както и пред Комисията, правителството прави предварителни възражения по допустимостта на жалбата. То оспорва качеството на г-жа Бургхарц на жертва по смисъла на чл. 25 от Конвенцията – единствено г-н Бургхарц бил засегнат от отказа на молбата му, тъй като съпругата му била удовлетворена от решението на съда, което ѝ е позволило да запази моминското си име. Жалбоподателите, от своя страна, изтъкват личния интерес на г-жа Бургхарц от успеха на искането на съпруга ѝ. Тъй като те заедно решили Бургхарц да бъде общото им фамилно име, тя се счита лично отговорна за това, че съпругът ѝ е загубил своето фамилно име Шнайдер, което можело да навреди на семейния им живот. Комисията също счита, че въпросът засяга и двамата съпрузи.

“Съдът отбелязва, че делото е започнало по общо искане на г-н и г-жа Бургхарц да променят едновременно общото си фамилно име и това на съпруга. Като се има предвид понятието за семейство, което е утвърдено в системата на Конвенцията, той счита, че г-жа Бургхарц може да претендира, че е жертва на оспорваните решения, най-малкото индиректно. Следователно възражението трябва да бъде отхвърлено.”

Правителството твърди също, че като не са се позовали на чл. 8 и чл. 14 от Конвенцията пред вътрешните съдилища и не са подали публичноправна жалба, г-н и г-жа Бургхарц не са изчерпали вътрешноправните средства за защита. Съдът отбелязва, че швейцарската конституция изрично забранява на федералния съд да не приложи федерален закон, който може да се окаже в противоречие с Конституцията, а съдебната практика е разширила тази забрана и по отношение на конфликт между такъв закон и международен договор. “При това положение, жалбоподателите не могат да бъдат упрекнати, че са основали жалбата си пред него само на вътрешното право – [съответните разпоредби] на ГК и Конституцията, след като са виждали, че аргументите им са по същество идентични с поддържаните пред [Европейската] комисия. Що се отнася до

публичноправната жалба, нейният субсидиарен характер не позволява да бъде разглеждана в случая като адекватно средство, което чл. 26 от Конвенцията задължава жалбоподателите да изчерпят. Следователно и това възражение следва да бъде отхвърлено.”¹

Жалбоподателите се позовават на чл. 8, взет самостоятелно, и на чл. 14 във връзка с чл. 8. “Като се има предвид характерът на оплакванията, Съдът, подобно на Комисията, счита за подходящо да разгледа случая директно по чл. 14 във връзка с чл. 8.”

А. Приложимост на чл. 14 във връзка с чл. 8

Правителството възразява, че тези две разпоредби са неприложими. Според него, след 1.11.1988 г., когато е влязъл в сила [Протокол № 7](#) към Конвенцията, равенството между съпрузите при избора на фамилно име се уреждало единствено от неговия [чл. 5](#), като *lex specialis*. При ратифицирането на Протокола Швейцария направила резерва, според която “след влизането в сила на промените в ГК от 5.10.1984 г., приложението на чл. 5 от Протокол № 7 ще бъде ограничено ... от разпоредбите на Федералния закон, касаещи фамилното име...”. Разглеждането на случая по чл. 14 във връзка с чл. 8 щяло да означава да се игнорира резерва, направена в съответствие с изискванията на чл. 64 от Конвенцията.

“Съдът подчертава, че съгласно [чл. 7 от Протокол № 7](#) неговият чл. 5 следва да се разглежда като допълнение на Конвенцията, включително на чл. 8 и чл. 60. Следователно, той не може да замени чл. 8 или да ограничи приложното му поле.

Въпреки това, трябва да се изследва дали чл. 8 е приложим към обстоятелствата по случая.

За разлика от други международни договори, като [Международния пакт за граждански и политически права \(чл. 24, т. 2\)](#), [Конвенцията за правата на детето от 20 ноември 1989 г. \(чл. 7 и чл. 8\)](#) или Американската конвенция за правата на човека (чл. 18), чл. 8 от Конвенцията не съдържа изрични разпоредби относно имената. Въпреки това, като средство за лична идентификация и за свързване с дадено семейство, името касае и личния, и семейния живот на индивида. Обстоятелството, че обществото и държавата имат интерес от регламентиране на употребата на имената, не изключва това, тъй като тези публичноправни аспекти са съвместими с личния живот, възприеман като обхващащ до известна степен правото да се установяват и развиват отношения с други човешки същества в професионален, бизнес или друг план (вж. *mutatis mutandis* решението от 16.12.1992 г. по делото [Ниемец с/у Германия](#)², А.251-В, стр. 33, § 29). В настоящия случай запазването от жалбоподателя на фамилното име, с което твърди, че е станал известен в академичните среди, може съществено да повлияе на кариерата му. Следователно, чл. 8 е приложим.”³

¹ Решението по предварителните възражения е единодушно.

² Niemetz v. Germany

³ Решението е взето с мнозинство от 6 срещу 3 гласа.

Б. Съобразност

Жалбоподателите се оплакват, че властите са лишили г-н Бургхарц от правото да постави своето фамилно име пред фамилното име на семейството, въпреки че швейцарският закон позволява това на омъжените жени, избрали фамилното име на съпруга си. Това, според тях, представлява дискриминация въз основа на пола и е в противоречие с чл. 14 във връзка с чл. 8.

“Не за първи път Съдът изтъква, че напредъкът в областта на равенството между половете днес е важна цел на страните-членки на Съвета на Европа. Това означава, че трябва да се посочат много убедителни причини, за да може едно различно отношение, дължащо се само на разликата в пола, да се приеме за съвместимо с Конвенцията. В подкрепа на оспорваната система правителството се позовава, първо, на разбирането на швейцарския законодател, че семейната общност трябва да се отразява в едно общо фамилно име. Съдът не е убеден от този аргумент, тъй като семейното единство няма да бъде по-зле отразено, ако съпругът прибави своята фамилия към тази на съпругата си, приета за фамилно име на семейството, отколкото при обратното положение, позволено от ГК. На второ място, не може да се каже, че тук става въпрос за истинска традиция. Омъжените жени се ползват от правото, от което иска да се възползва жалбоподателят, едва от 1984 г. Във всеки случай, Конвенцията следва да се тълкува в светлината на днешните условия, особено що се отнася до важността на принципа за недискриминация. Не може да се провежда разлика и в зависимост от избора на съпрузите кое именно от двете им фамилни имена да предпочетат като семейно име. Следователно, неоправдано е да се предвиждат различни последици при двата възможни варианта. Що се отнася до другите видове фамилни имена, като съединените с тире или други с неформална употреба, сам федералният съд ги е разграничил от правно валидното семейно име, което единствено може да се използва в официалните документи на едно лице. Те, следователно, не могат да бъдат считани за негови еквиваленти.

За да обобщим, разликата в отношението, от която се оплакват жалбоподателите, няма обективно и разумно оправдание и, съответно, противоречи на чл. 14, разглеждан във връзка с чл. 8.⁴

Предвид това заключение Съдът счита, подобно на Комисията, че не е необходимо да преценява дали има нарушение на чл. 8, взет самостоятелно.”⁵

По чл. 50 жалбоподателите са предявили искане само за възстановяване на направените от тях разноски, което Съдът уважава частично.

---

⁴ Решението е взето с мнозинство от 5 срещу 4 гласа.

⁵ Решението е единодушно.